

Ван Сяочень

Теоретико-методологічні засади дослідження мобільності та її класифікації

УДК 378.015.311:316.444.5:364-43
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2026-2.4>

Ван Сяочень
аспірантка кафедри теоретичної,
музично-інструментальної
та вокальної підготовки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0009-5497-3987

Дата першого надходження статті до
видання: 12.03.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 10.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті:
29.05.2026

Сучасна педагогічна діяльність, зокрема у сфері музичної освіти, висуває до викладача комплексні вимоги, що включають не лише професійні знання та навички, а й здатність до адаптації, творчості та безперервного саморозвитку. Умови глобалізації, цифровізації та швидких соціокультурних змін зумовлюють актуальність формування мобільності у майбутніх учителів музики, яка постає ключовою професійною компетентністю. Метою статті стало теоретичне обґрунтування сутності мобільності як педагогічної категорії, а серед її завдань – аналіз основних видів мобільності та виявлення специфіки педагогічної мобільності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Мобільність в освіті багатогранна: вона охоплює професійну, соціокультурну, культурну, академічну та особистісну сфери. Професійна мобільність забезпечує здатність педагога ефективно реагувати на зміни, освоювати нові методику, інтегрувати інновації та реалізовувати різні напрями діяльності. Соціокультурна і культурна мобільність сприяють розвитку міжкультурної компетентності, толерантності та адаптації до різноманітних культурних і соціальних середовищ. Академічна мобільність формує готовність до участі в міжнародних освітніх і наукових програмах, а особистісна мобільність є базовою умовою розвитку всіх інших видів, забезпечуючи саморефлексію, самонавчання і здатність до ефективної взаємодії з середовищем. Таким чином, виховання мобільності у майбутнього вчителя музики є пріоритетним завданням сучасної мистецько-педагогічної освіти. Воно забезпечує формування фахівця, здатного до гнучкої, творчої та результативної діяльності в умовах постійних змін, інтеграції різних видів мистецтва та активного внеску у розвиток культурного та соціального простору суспільства. Актуальність виховання мобільності у майбутнього вчителя музичного мистецтва зумовлена глибинними трансформаціями, що відбуваються в сучасному освітньому просторі та суспільстві загалом. Вона поєднує в собі різні види мобільності (професійну, соціальну, академічну, комунікативну та особистісну) забезпечуючи цілісність і ефективність педагогічної діяльності. Мобільність майбутнього вчителя музичного мистецтва включає професійну, соціокультурну, культурну, академічну та особистісну сфери, що дозволяє майбутньому спеціалісту інтегрувати нові знання, працювати в різних соціальних і культурних контекстах та постійно самовдосконалюватися.

Ключові слова: майбутній вчитель музичного мистецтва, мобільність, педагогічне навчання, творча самореалізація, інноваційні підходи.

Постановка проблеми Здійснення професійної діяльності, зокрема педагогічної, висуває до особистості викладача комплекс багатомірних вимог, що охоплюють не лише високий рівень професійної компетентності, а й здатність до соціальної адаптації, активної життєвої позиції, що зумовлено глобалізаційними процесами, цифровізацією освіти та оновленням змісту навчання. Педагог або учитель має бути готовим до постійного переосмислення власної професійної діяльності, гнучкого реагування на нові виклики та ефективного впровадження інновацій. Такий стан готовності до змін вчені доцільно окреслюють через категорію «мобільність». Актуальність виховання мобільності у майбутнього вчителя музичного мистецтва зумовлена глибинними трансформаціями, що відбуваються в сучасному освітньому просторі та суспільстві загалом. Вона поєднує в собі різні види мобільності (професійну, соціальну, академічну, комунікативну та особистісну), що, в свою чергу, забезпечує цілісність і ефективність педагогічної діяльності. Педагогічна мобільність передбачає готовність і здатність педагога до постійного оновлення знань, опанування інноваційних технологій навчання, адаптації до нових освітніх стандартів

і умов професійної діяльності. Водночас педагогічна мобільність характеризується відкритістю до змін, критичним мисленням, рефлексивністю та прагненням до саморозвитку і самореалізації. Таким чином, педагогічна мобільність виступає системоутворювальною характеристикою особистості вчителя, що інтегрує всі інші види мобільності, які розглядатимуться далі, та визначає його (педагога, вчителя) здатність ефективно функціонувати в умовах сучасного освітнього простору.

Огляд літератури. Мобільність у науковому дискурсі постає як міждисциплінарне поняття, що досліджується в межах педагогіки, психології, соціології та філософії. Вона інтерпретується, вважає Ієвлев О., як «інтегративна характеристика особистості, яка включає гнучкість мислення, варіативність поведінкових стратегій, здатність до швидкої адаптації та відкритість до змін» (Ієвлев, 2019). Важливою складовою мобільності є динамічність мотиваційної сфери, що передбачає здатність особистості до свідомого перегляду власних установок, подолання стереотипів і формування нових ціннісних орієнтацій відповідно до вимог часу.

Проведений нами аналіз сучасних наукових досліджень у галузі професійно-педагогічної

освіти (Гринько В., Грицькова Н., Ієвлев О., Ісаєв М., Кожемякіна Н., Майборода Р., Пилецька Л., Пріма Р., Сушенцева Л. та ін.) а також практики підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти засвідчує зростання уваги науковців до проблеми суб'єктної активності. Вчені збігаються на спільному висновку про те, що мобільність є «ключовою передумовою забезпечення високої якості професійної підготовки фахівця, здатного ефективно реалізовувати мобільність у своїй професійній діяльності» (Майборода, 2018). Також на думку вчених мобільність виступає визначальним чинником ефективної самореалізації особистості. Вона передбачає розвиток психологічної гнучкості, «здатності до усвідомленого вибору, критичного мислення та творчої діяльності» (Сушенцева, 2011) Не менш значущим є «рівень рефлексивності, який забезпечує усвідомлення власних внутрішніх орієнтацій, професійних цілей і життєвих стратегій», що, зі свого боку, сприяє гармонійному поєднанню особистісного та професійного розвитку» (Кожемякіна, 2006). Ознайомлення з літературними джерелами дає змогу визначити **мету статті**, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності мобільності як педагогічної категорії і конкретизується в **завданнях** щодо аналізу основних видів мобільності та виявлення специфіки педагогічної мобільності майбутнього вчителя музичного мистецтва. У дослідженні використано комплекс **теоретичних методів**: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння наукових джерел, а також системно-структурний підхід для виявлення функціональних особливостей мобільності як педагогічної категорії.

Результати та їх обговорення. Попри те, що мобільність здебільшого розглядається як соціальний феномен, у наукових дослідженнях акцентується увага на різних її типах залежно від предмету аналізу. У зв'язку з цим виокремлюють такі основні види мобільності: соціальна, професійна, соціокультурна, культурна, академічна та особистісна.

Соціальна мобільність відображає переміщення індивіда у структурі соціальних статусів і ролей. Вона є важливим механізмом особистісного та суспільного розвитку, вважає Балакірева О., «забезпечує доступ до нових соціальних можливостей, сприяє професійному та особистісному зростанню» (Балакірева, 2014). У сучасному суспільстві соціальні інститути формують «соціальні простори», у межах яких відбуваються переміщення індивідів, змінення їхніх соціальних статусів, що і визначає сутність явища соціальна мобільність. Соціальна мобільність проявляється через «здатність людини змінювати статуси та ролі всередині конкретних інститутів», таких як освіта, охорона здоров'я чи наука (Балакірева, 2014). Оксамитна С. вказує на важливі функції соціально

мобільності у сучасному суспільстві: «соціальна інтеграція, яка сприяє включенню індивідів у різні соціальні групи та забезпечує соціальну згуртованість; підвищення конкурентоспроможності, що забезпечує можливість здобуття нових знань, навичок та професійних компетенцій; сприяння виявленню індивідуальних можливостей самореалізації незалежно від походження чи соціального статусу; розвиток особистості в межах самовдосконалення, формування активної життєвої позиції та адаптивності у змінних соціальних умовах (Оксамитна О.)

Професійна мобільність характеризується здатністю особистості до зміни професійної діяльності, набуття нових компетентностей і професійного зростання. Горюнова Л. визначає професійну мобільність як: «якість особистості, що забезпечує внутрішній механізм розвитку людини; діяльність людини, яка визначається змінними обставинами, результатом якої є самореалізація в професії й житті; процес перетворення людиною самої себе та професійного й життєвого середовища, що оточує її» (Горюнова, 2007). Професійна мобільність, вважає Бирик Д., являється важливим чинником досягнення якісних змін у вітчизняній системі навчання й виховання у контексті загальноєвропейської освіти», а також сприяє формуванню таких умінь: «адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях; критично мислити (аналізувати, оцінювати інформацію, послідовно викладати її, робити висновки)»; «бачити й формулювати проблеми (в особистому, професійному, суспільному житті), знаходити шляхи їхнього раціонального розв'язання»; «застосовувати набуті знання в нестандартних ситуаціях»; «генерувати нові ідеї, творчо мислити; «бути комунікабельним, уміти працювати в колективі»; «постійно самовдосконалюватися» (Бирик , 21016). Професійна мобільність розглядається вченими як інтегративна характеристика особистості, що виявляється у здатності не лише реалізувати власний професійний потенціал, а й гнучко змінювати напрями діяльності, опановувати нові компетентності. Даний вид мобільності передбачає уміння оперативно реагувати на зміни у професійному середовищі, розширювати й поглиблювати зміст своєї діяльності, а також ефективно застосовувати набуті знання й навички у нових умовах. Отже, професійна мобільність виступає не лише необхідною умовою ефективної професійної діяльності, але й важливим чинником розвитку сучасного фахівця, який здатний успішно функціонувати в умовах невизначеності та постійних змін культурних і соціальних середовищ» (Стахів, 2017).

За визначенням Фоменко Т, соціокультурна компетентність – це «якісна характеристика особистості, що базується на сукупності набутих знань соціальних та культурних сфер життя, ціннісних орієнтацій» (Фоменко, 2014) У сучасному

міжнародному освітньому дискурсі, зокрема в стратегічних документах ООН, ЮНЕСКО та Ради Європи, значна увага приділяється формуванню ключових компетентностей фахівців, серед яких особливе місце займає соціокультурна компетентність. Вона розглядається як невід'ємна «складова професіоналізму, оскільки забезпечує здатність особистості ефективно взаємодіяти в умовах культурного різноманіття, дотримуватися принципів толерантності, міжкультурного діалогу та соціальної відповідальності» (Педагогічна Конституція Європи, 2013). Таким чином, соціокультурна компетентність передбачає не лише знання культурних норм і цінностей, а й уміння адекватно інтерпретувати соціальні явища, будувати продуктивну комунікацію та адаптуватися до різних соціальних і культурних середовищ. У цьому контексті вона виступає важливим чинником професійної ефективності майбутнього фахівця, зокрема у сфері освіти, де міжособистісна взаємодія є основою діяльності. Водночас у сучасних умовах зростає значущість такого явища, як соціокультурна мобільність, що характеризує здатність особистості гнучко змінювати моделі поведінки відповідно до нових соціокультурних контекстів, інтегрувати різноманітний культурний досвід та ефективно функціонувати в багатокультурному середовищі. Отже, формування соціокультурної компетентності та розвиток соціокультурної мобільності є одним з пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки вона забезпечує не лише високий рівень професійної підготовки, а й готовність майбутнього фахівця до ефективної діяльності в умовах культурного різноманіття та соціальних змін. «Європейський учитель покликаний знайти відповіді на виклики епохи й сприяти входженню учнів і студентів у лоно прогресу наукового знання, соціально-практичного досвіду поколінь, загальнолюдського соціокультурного досвіду і цінностей, духу гуманізму і людяності» (Педагогічна Конституція Європи, 2013).

Культурна мобільність пов'язана з опануванням культурних норм, цінностей і практик та трактується вченими як «здатність особистості активно взаємодіяти з культурним різноманіттям, сприймати й інтерпретувати нові цінності, норми та практики» (Тілікіна, 2019). Культурна мобільність включає: адаптацію до нових культурних та соціальних умов; розвиток міжкультурних комунікативних навичок; інтеграцію отриманого культурного досвіду у професійну діяльність; формування толерантного та критично мислячого підходу до культурних відмінностей. Адже у сучасних умовах глобалізації та інтеграції культурних процесів здатність людини ефективно взаємодіяти з різними культурними середовищами стає однією з ключових складових її професійного розвитку. Саме однією з важливих характеристик, що забезпечує таку здатність, є культурна мобільність. Вона охоплює уміння

адаптуватися до різних культурних контекстів, засвоювати нові соціокультурні практики та інтегрувати їх у власну професійну діяльність. Таким чином, культурна мобільність виступає як складова професійної компетентності, що забезпечує ефективність діяльності фахівця в умовах різноманітного культурного середовища. Вона забезпечує здатність ефективно взаємодіяти в умовах культурного різноманіття, інтегрувати новий досвід у професійну діяльність та адаптуватися до змін соціального середовища. Формування цієї компетентності має стати пріоритетом сучасної освіти, оскільки саме вона сприяє не лише підвищенню професійної ефективності, а й розвитку особистості, її соціальної та культурної компетентності.

Академічна мобільність, передбачає участь у освітніх і наукових програмах у межах різних інституцій та міжнародного простору. На погляд Мартинюк А. та Губіної А., академічна мобільність уявляє собою «переміщення інтелектуального потенціалу між різними академічними системами» (Мартинюк, Губіна, 2024). Відповідно до критерію суб'єктивності вчені «умовно поділяють її на базову суто студентську мобільність з метою здобуття вищої освіти та професійну і наукову мобільність» (Мартинюк, Губіна, 2024).

Окрему увагу слід приділити особистісній мобільності, яка виступає фундаментальною основою формування всіх інших її видів. Вона визначає рівень їх розвитку та проявляється у здатності особистості до саморефлексії, саморегуляції, самонавчання і конструктивної взаємодії з навколишнім середовищем. Особистісна мобільність є системоутворювальним чинником, що забезпечує цілісність, гнучкість і ефективність професійної діяльності та соціального функціонування індивіда в умовах сучасного світу. Поняття «особистісна мобільність» в самому спрощеному вигляді Артюшенко А. та Кичляков М. визначають як «здатність до свідомої й навмисної діяльності». Вчені вказують на функціональні структури особистісної мобільності, яка за визначенням вчених включає в себе п'ять блоків: «рівень мотивації, здатність до аналізу зовнішніх і внутрішніх умов досягнення поставленої мети, наявність минулого досвіду; теоретичну, практичну, психологічну готовність до діяльності; рівень особистісних якостей, психологічний стан, емоції, готовність до адекватного прийняття рішень, готовність до самомобілізації власних індивідуально-психологічних можливостей...» (Артюшенко, Кичляков, 2025).

Умови глобалізації, інформатизації, швидкого розвитку технологій і постійного оновлення знань висувають до педагога нові вимоги, серед яких особливе місце займає здатність до адаптації, гнучкого мислення та оперативного реагування на зміни. У цьому контексті мобільність майбутнього вчителя музичного мистецтва постає не як

додаткова характеристика, а як ключова професійно значуща якість. Таким чином, актуальність формування мобільності визначається необхідністю ефективної професійної діяльності в умовах швидкого оновлення змісту мистецької освіти. По-перше, сучасний учитель музики має володіти не лише традиційними методами навчання, а й інноваційними підходами, що передбачає застосування цифрових технологій, мультимедійних засобів, онлайн-платформ. Це потребує здатності швидко освоювати нові інструменти та інтегрувати їх у навчальний процес. По-друге, мобільність є важливою умовою творчої самореалізації майбутнього вчителя музики. Його професійна діяльність передбачає постійне поєднання педагогічної роботи з виконавською, композиторською або організаційно-культурною діяльністю. У цьому контексті мобільність проявляється: у здатності переходити від одного до іншого виду діяльності; адаптуватися до різних аудиторій, форматів і художніх завдань, що сприяє розвитку творчого потенціалу особистості. По-третє, музика є універсальною мовою культури, тому вчитель має бути відкритим до різних музичних традицій, стилів і жанрів. Це вимагає сформованості міжкультурної мобільності, толерантності та здатності до інтерпретації культурних явищ у широкому контексті. По-четверте, актуальність виховання мобільності пов'язана з необхідністю формування у майбутнього вчителя музики здатності до імпровізації аранжування, обробки музичного матеріалу. Освітній процес у мистецькій сфері часто передбачає нестандартні педагогічні ситуації, що потребують швидкого прийняття рішень, варіативності підходів і творчого підходу до навчання. Саме мобільність забезпечує готовність до таких ситуацій і сприяє ефективності педагогічної взаємодії. Не менш важливим є аспект професійної мобільності, який передбачає здатність майбутнього вчителя музики до розширення сфери своєї діяльності: участі у творчих проєктах, концертній діяльності, роботі в різних освітніх та культурних установах. Це підвищує його конкурентоспроможність на ринку праці та сприяє професійному зростанню. Отже, виховання мобільності у майбутнього вчителя музики є надзвичайно актуальним завданням сучасної мистецько-педагогічної освіти. Воно забезпечує формування фахівця здатного до гнучкої, творчої та ефективної діяльності в умовах постійних змін, інтеграції різних видів мистецтва та розвитку культурного простору суспільства.

Висновки. Педагогічна мобільність є ключовою інтегративною характеристикою особистості педагога, яка забезпечує його здатність ефективно діяти в умовах постійних змін освітнього середовища. Вона об'єднує різні види мобільності (професійну, соціокультурну, культурну, академічну та особистісну), формуючи цілісну систему професійних

і особистісних якостей. Високий рівень педагогічної мобільності передбачає готовність до, впровадження інновацій, гнучкої адаптації до нових вимог, творчу самореалізацію, та здатність до рефлексії власної діяльності. Це, у свою чергу, підвищує якість освітнього процесу та сприяє професійному зростанню педагога. Розвиток педагогічної мобільності є необхідною умовою формування сучасного конкурентоспроможного фахівця, здатного успішно реалізовуватися в динамічному освітньому просторі: інтегрувати нові знання, працювати в різних соціальних і культурних контекстах та постійно самовдосконалюватися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюшенко, А., & Кичляков, М. (2025). Особистісна мобільність як довільне управління поведінкою і діяльністю. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*, 2, 152–157. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-2-152-157>
2. Бибик, Д. (2016). Особливості професійної мобільності в структурі діяльності соціального працівника. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*, 2(5), 8–11. <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams>
3. Гринько, В. О. (2012). *Психологічні засади розвитку професійної мобільності викладача вищої школи* [Автореф. дис. канд. психол. наук]. Київ.
4. Грицькова, Н. В. (2010). Професійна мобільність фахівця: сутність та структура. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки*, (12), 27–31. <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=9328&chapter=1>
5. Ієвлев, О. М. (2019). Формування професійно-педагогічної мобільності майбутнього викладача засобами інноваційних педагогічних технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 62(2), 93–97. <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive>
6. Кожемякіна, Н. І. (2006). *Соціально-педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх менеджерів-аграріїв* [Дис. канд. пед. наук]. Ізмаїл. DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.9.12426>
7. Майборода, Р. (2018). Професійна мобільність викладача як складова соціального капіталу. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 3(2), 189–192. <http://dSPACE.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1315>
8. Мартинюк, А., & Губіна, А. (2024). Академічна мобільність студентів як вага складова інтернаціоналізації освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2, 35–43. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.6>
9. Пілецька, Л. С. (2013). Професійна мобільність особистості: психологічний аспект аналізу. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*, 3(32), 197–202. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2013_3_35
10. Пріма, Р. М. (2011). Професійна мобільність фахівця як наукова проблема. *Вісник Чер-*

каського університету. *Педагогічні науки*, 206, 124–129. <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-01/08prmmssp.pdf>

11. Педагогічна Конституція Європи. (2013). [Електронний ресурс]. <http://yspu.org/images/0/00/Frankfurt2013.pdf>

12. Стахів, М. О. (2017). Соціокультурна мобільність як складова професійної компетентності педагога. *Молодий вчений*, 3(43), 174–179. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads>

13. Сушенцева, Л. (2011). Проблема професійної мобільності у контексті міждисциплінарного підходу. *Теорія і методика професійної освіти*, 1, 3–11. <https://scholar.google.com/citations>

14. Тілікіна, Н. В. (2019). *Територіальна мобільність молоді: тенденції та напрями регулювання* [Автореф. дис. канд. економ. наук]. Київ. <https://idss.org.ua/avtoref>

15. Фоменко, Т. М. (2014). Визначення поняття «соціокультурна компетентність» у сучасній парадигмі вищої освіти. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 42, 149–156. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_zntndr_2014_42_17

REFERENCES

1. Artiushenko, A., & Kychsliakov, M. (2025). Osobystisna mobilnist yak dovolne upravlinnia povedincoiu i diialnistiu [Personal mobility as voluntary regulation of behavior and activity]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: Pedagogichni nauky – Bulletin of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky. Series: Pedagogical Sciences*, 2, 152–157. [in Ukrainian].

2. Bybyk, D. (2016). Osoblyvosti profesiinoi mobilnosti v strukturі diialnosti sotsialnoho pratsivnyka [Features of professional mobility in the structure of social worker activity]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Psykholohiia – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Psychology*, 2(5), 8–11. [in Ukrainian].

3. Hrynyk, V. O. (2012). Psykholohichni zasady rozvytku profesiinoi mobilnosti vykladacha vyshchoi shkoly [Psychological foundations of development of professional mobility of a higher school teacher] [Abstract of PhD dissertation]. Kyiv. [in Ukrainian].

4. Hrytskova, N. V. (2010). Profesiina mobilnist fakhivtsia: sutnist ta struktura [Professional mobility of a specialist: essence and structure]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, (12), 27–31. [in Ukrainian].

5. Ilevliev, O. M. (2019). Formuvannia profesiinopedagogichnoi mobilnosti maibutnoho vykladacha zasobamy innovatsiinykh pedagogichnykh tekhnolohii [Formation of professional and pedagogical mobility of a future teacher by means of innovative pedagogical technologies]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti*

u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools, 62(2), 93–97. [in Ukrainian].

6. Kozhemiakina, N. I. (2006). Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnikh menedzheriv-ahraryiv [Socio-pedagogical conditions of formation of professional mobility of future agrarian managers] [PhD dissertation]. Izmail. [in Ukrainian].

7. Maiboroda, R. (2018). Profesiina mobilnist vykladacha yak skladova sotsialnoho kapitalu [Professional mobility of a teacher as a component of social capital]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky – Scientific Bulletin of Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University. Pedagogical Sciences*, 3(2), 189–192. [in Ukrainian].

8. Martyniuk, A., & Hubina, A. (2024). Akademichna mobilnist studentiv yak vahoma skladova internatsionalizatsii osvity [Academic mobility of students as an important component of internationalization of education]. *Akademichni studii. Seriya «Pedagogika» – Academic Studies. Series “Pedagogy”*, 2, 35–43. [in Ukrainian].

9. Piletska, L. S. (2013). Profesiina mobilnist osobystosti: psykholohichni aspekty analizu [Professional mobility of personality: psychological aspect of analysis]. *Teoretychni i prykladni problemy psykholohii – Theoretical and applied problems of psychology*, 3(32), 197–202. [in Ukrainian].

10. Prima, R. M. (2011). Profesiina mobilnist fakhivtsia yak naukova problema [Professional mobility of a specialist as a scientific problem]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Pedagogichni nauky – Bulletin of Cherkasy University. Pedagogical Sciences*, 206, 124–129. [in Ukrainian].

11. Pedagogichna Konstytutsiia Yevropy (2013) [Pedagogical Constitution of Europe]. [Electronic resource]. [in Ukrainian].

12. Stakhiv, M. O. (2017). Sotsiokulturna mobilnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti pedahoha [Sociocultural mobility as a component of teacher's professional competence]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 3(43), 174–179. [in Ukrainian].

13. Sushentseva, L. (2011). Problema profesiinoi mobilnosti u konteksti mizhdystsyplinarnoho pidkhodu [The problem of professional mobility in the context of an interdisciplinary approach]. *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity – Theory and methods of professional education*, 1, 3–11. [in Ukrainian].

14. Tilikina, N. V. (2019). Terytorialna mobilnist molodi: tendentsii ta napriamy rehuliuвання [Territorial mobility of youth: trends and directions of regulation] [Abstract of PhD dissertation]. Kyiv. [in Ukrainian].

15. Fomenko, T. M. (2014). Vyznachennia poniattia «sotsiokulturna kompetentnist» u suchasniy paradyhmi vyshchoi osvity [Definition of the concept of “sociocultural competence” in the modern paradigm of higher education]. *Zasoby navchalnoi ta nauково-doslidnoi roboty – Means of educational and research work*, 42, 149–156. [in Ukrainian].

Theoretical and methodological foundations of mobility research and its classification

Wang Xiaochen

Postgraduate Student at the Department of Theoretical, Musical-Instrumental and Vocal Training

State Institution «South Ukrainian National Pedagogical

University named after K. D. Ushynsky»

ORCID: 0009-0009-5497-3987

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Contemporary teaching practice, particularly in the field of music education, places complex demands on teachers, requiring not only professional knowledge and skills, but also the ability to adapt, be creative and engage in continuous self-development. The conditions of globalisation, digitalisation and rapid socio-cultural changes determine the relevance of fostering mobility in future music teachers, which is emerging as a key professional competence. The aim of this article is to provide a theoretical justification of the concept of mobility as a pedagogical category; its objectives include analysing the main types of mobility and identifying the specific characteristics of pedagogical mobility in future music teachers.

Mobility in education is multifaceted: it encompasses the professional, socio-cultural, cultural, academic and personal spheres. Professional mobility ensures a teacher's ability to respond effectively to change, master new methodologies, integrate innovations and implement various areas of activity. Sociocultural and cultural mobility contribute to the development of intercultural competence, tolerance and adaptation to diverse cultural and social environments. Academic mobility fosters readiness to participate in international educational and research programmes, whilst personal mobility is a fundamental prerequisite for the development of all other types, ensuring self-reflection, self-directed learning and the ability to interact effectively with the environment. Thus, fostering mobility in future music teachers is a priority task of contemporary arts and teacher education. It ensures the development of specialists capable of flexible, creative and effective work in conditions of constant change, the integration of various art forms, and an active contribution to the development of society's cultural and social space. The relevance of fostering mobility in future music teachers stems from the profound transformations taking place in the contemporary educational landscape and society at large. It combines various types of mobility (professional, social, academic, communicative and personal), ensuring the integrity and effectiveness of pedagogical activity. The mobility of future music teachers encompasses professional, socio-cultural, cultural, academic and personal spheres, enabling future specialists to integrate new knowledge, work in diverse social and cultural contexts, and continuously improve themselves.

Keywords: future music teacher, mobility, teacher training, creative self-realisation, innovative approaches.